

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ**



**ЄВРОПЕЙСЬКА КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНА СИСТЕМА**

# **ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ**

|                                |                                      |
|--------------------------------|--------------------------------------|
| <b>освітній ступінь</b>        | <u>магістр</u>                       |
| <b>галузь знань</b>            | <u>01 Освіта / Педагогіка</u>        |
| <b>спеціальність</b>           | <u>014 Середня освіта</u>            |
| <b>предметна спеціальність</b> | 014. 01 Українська мова і література |
| <b>освітня програма</b>        | <u>Українська мова і література</u>  |

## **ЗМІСТ**

- 1. Загальна інформація про факультет та випускову кафедру**
- 2. Опис освітньої програми спеціальності**
- 3. Інформація про окремі компоненти освітньої програми**

# **1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ФАКУЛЬТЕТ ТА ВИПУСКОВУ КАФЕДРУ**

## ***1.1. Інформація про факультет***

Назва: Факультет української філології та соціальних наук

Адреса: проспект Миру, 9, каб. 304

Телефон деканату: (04841) 5-36-60

Веб-сторінка факультету: [idgu.edu.ua/fufisn](http://idgu.edu.ua/fufisn)

Електронна пошта:

Декан факультету: Чорна Ліана Володимирівна,

кандидат історичних наук, доцент

## ***1.2. Інформація про кафедру***

Адреса: проспект Миру, 9, каб. 402

Телефон кафедри: (04841) 5-10-73

Веб-сторінка кафедри: [idgu.edu.ua/fufisn#section-1040](http://idgu.edu.ua/fufisn#section-1040)

Електронна пошта: [kaf\\_ukr\\_movlit@ukr.net](mailto:kaf_ukr_movlit@ukr.net)

Завідувач кафедри: Колесников Андрій Олександрович

доктор філологічних наук, доцент

## 2. ОПИС ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

### 2.1.1. Профіль освітньої програми

|   |  |
|---|--|
| <b>Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу</b>  | Ізмаїльський державний гуманітарний університет, факультет української філології та соціальних наук, кафедра української мови і літератури   |
| <b>Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу</b>   | Магістр, кваліфікація: магістр освіти (за предметною спеціальністю «Українська мова і література»). Викладач української мови і літератури. Учитель української мови і літератури. |
| <b>Офіційна назва освітньої програми</b>  | Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти «українська мова і література»  |
| <b>Тип диплому та обсяг освітньої програми</b>  | Диплом одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання – 1 рік 4 місяці   |
| <b>Наявність акредитації</b>  | Акредитаційна комісія України<br>Сертифікат про акредитацію серія УД № 16002107 від 20.02.2018 р.  |
| <b>Цикл/рівень</b>  | НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень  |
| <b>Передумови</b>   | Наявність ступеня бакалавра або магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)   |
| <b>Мова(и) викладання</b>   | Українська   |
| <b>Термін дії освітньої програми</b>  | до 01 липня 2023 р.  |
| <b>Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми</b>   | <a href="http://idgu.edu.ua/ects">http://idgu.edu.ua/ects</a>  |
| <b>2 – Мета освітньої програми</b>  |  |
| Забезпечити підготовку магістра середньої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта до викладацької та науково-дослідної діяльності, формування програмних компетентностей, що дозволять їм оволодіти основними знаннями, вміннями, навичками успішно працювати у сфері науки і освіти та бути конкурентоспроможними на ринку праці. |  |
| <b>3 – Характеристика освітньої програми</b>  |  |
| <b>Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація)</b>   | Освіта/Педагогіка / Українська мова і література   |
| <b>Орієнтація освітньої програми</b>  | Освітньо-професійна  |
| <b>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</b>   | Спеціальна освіта в галузі середньої освіти за предметною спеціальністю «Українська мова і література», що орієнтована на поєднання високої професійної компетентності у галузі    |

|   |   |
|---|---|
|   | української мови і літератури зі здатністю до впровадження і використання сучасних методів викладання української мови і літератури в навчальних закладах різних типів та рівнів, проектування й здійснення освітнього процесу в закладах середньої та вищої освіти.  |
| <b>Особливості програми</b>   | Програма поєднує теоретичний зміст предметної області з можливістю опанування інноваційних методик викладання української мови і літератури, їх практичного застосування в освітньому процесі. Програма містить два види практики: науково-педагогічну та науково-дослідну.   |
| <b>4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання</b> |   |
| <b>Придатність до працевлаштування</b>  | Магістр середньої освіти з предметної спеціальності «Українська мова і література» може займати первинні посади згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій» ДК 003:2010:<br>2310 Викладач вищого навчального закладу.<br>2320 Викладач професійно-технічного навчального закладу.<br>2320 Вчитель загальноосвітнього навчального закладу.<br>2351.1 Науковий співробітник-консультант (методи навчання).<br>2351.2 Викладач (методи навчання).<br>2351.2 Вихователь-методист.<br>2444.1 Молодший науковий співробітник (філологія, лінгвістика, переклад).<br>2444.2 Лінгвіст.<br>2451.1 Літературознавець.<br>2451.2 – 24553 Редактор науковий.<br>2451.2 – 24562 Редактор технічний. |
| <b>Подальше навчання</b>  | Мають право продовжити навчання на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти   |
| <b>5 – Викладання та оцінювання</b>   |   |
| <b>Викладання та навчання</b>   | Студентоцентроване навчання; персоналізований підхід до кожного студента; зорієнтованість на вирішенні індивідуальної навчальної проблеми. Організаційні форми: лекції, семінари, індивідуальні заняття, самостійна робота, практична робота, підготовка кваліфікаційної роботи.  |
| <b>Оцінювання</b>   | Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), 2-рівнева шкалою (зараховано / не зараховано), 100-бальною шкалою. Форми контролю: поточний, проміжний (модульний), підсумковий (семестровий), захист практик, атестаційний екзамен, захист кваліфікаційної роботи.   |
| <b>6 – Програмні компетентності</b>   |   |
| <b>Інтегральна компетентність</b>   | Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі освіти, методики викладання української мови і літератури в закладах середньої та вищої освіти, в процесі різнопланової фахової діяльності або у процесі навчання, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики  |
| <b>Загальні</b>   | ЗК 1. Здатність проектувати і виконувати комплексні наукові   |

|  |  |
|--|--|
| <p><b>компетентності (ЗК)</b></p>                      | <p>дослідження у галузі професійної діяльності із поглибленим рівнем знань та вмій інноваційного характеру.</p> <p>ЗК 2. Уміння ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень.</p> <p>ЗК 3. Володіння достатнім рівнем інтелектуального потенціалу для вирішення проблемних професійних завдань у певній галузі сучасної науки та освіти.</p> <p>ЗК 4. Спроможність об'єктивно оцінювати й аналізувати сучасні наукові досягнення й освітні технології, генерувати нові ідеї, ініціювати власні шляхи розв'язання дослідницьких і практичних завдань, зокрема в міждисциплінарних галузях.</p> <p>ЗК 5. Уміння вести пошук, здійснювати добір та опрацювання наукової інформації з різних джерел, використовувати новітні інформаційні та комунікаційні технології в практичній науковій діяльності.</p> <p>ЗК 6. Здатність до системного мислення та науково-професійного самовдосконалення, уміти вести наукові дискусії в певній науковій сфері, демонструвати широкий спектр пізнавальних, правових і інтелектуальних навичок в процесі досягнення наукової мети.</p> <p>ЗК 7. Здатність до письмової та усної комунікації рідною мовою; вміння використовувати знання фахової іноземної мови для діяльності в міжнародному контексті та проведення масштабних наукових досліджень.</p> <p>ЗК 8. Спроможність кваліфіковано провадити індивідуальні та колективні наукові дослідження; дотримуватись норм і принципів професійної та наукової етики, академічної доброчесності.</p> |
| <p><b>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</b></p> | <p>ФК 1. Здатність використовувати філологічні знання в галузі літературознавства та мовознавства для ефективного викладу мовного/мовленнєвого та літературного матеріалу у процесі викладання державної мови та літератури в середній школі.</p> <p>ФК 2. Здатність визначати специфіку та основні закономірності розвитку літературного процесу к. ХХ – поч. ХХІ ст., жанрової природи творів, стильових особливостей творчості митців доби постмодернізму.</p> <p>ФК 3. Здатність використовувати загальнолінгвістичні, літературознавчі, методичні принципи і методи дослідження.</p> <p>ФК 4. Здатність формулювати цілі, розробляти стратегії і план навчання, вибирати і використовувати сучасні технології навчання, забезпечити системність уявлення навчального матеріалу, створювати раціональну структуру і зміст занять, оцінювати й удосконалювати програми навчання, здатність організувати самостійну роботу, консультування та стимулювання наукової активності суб'єктів освітнього процесу.</p> <p>ФК 5. Здатність використовувати інструменти інших гуманітарних наук відповідно до наукового проекту.</p> <p>ФК 6. Планування та представлення індивідуального внеску до історико-філологічних знань на основі дослідження.</p>   |

**7 – Програмні результати навчання**

|   |  |
|---|--|
| <p><b>Знання та розуміння</b></p>             | <p>ПРН 1. Формулювати та вдосконалювати важливу дослідницьку задачу, для її розв'язання збирати необхідну інформацію та формулювати висновки, які можна захищати в науковому контексті.</p> <p>ПРН 2. Мати обізнаність у наукових стандартах та відповідність їх щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної та процитованої в завданнях та завершальній кваліфікаційній роботі.</p> <p>ПРН 3. Презентувати написані тексти та робити усні презентації різної складності рідною або іноземною мовами.</p> <p>ПРН 4. Знати сучасні тенденції розвитку національної школи, завдання профільного навчання учнів, методики профільного навчання з української мови і літератури в старшій школі.</p> <p>ПРН 5. Розуміти та інтерпретувати основні теоретичні та методологічні проблеми сучасної філологічної науки.</p> <p>ПРН 6. Розуміти та інтерпретувати вибір методології та методів при здійсненні власного дослідження</p> <p>ПРН 7. Розуміти та визначати шляхи розв'язання педагогічних, навчально-виховних та науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів і студентів.</p>  |
| <p><b>Застосування знань та розуміння</b></p> | <p>ПРН 8. Демонструвати, паралельно виділяючи аналогії, розмаїття та зв'язки між основними мовними та літературними процесами.</p> <p>ПРН 9. Аналізувати мовні явища та інтерпретувати художні тексти XX – XXI ст., інтерпретувати та контекстуалізувати їх правильно у письмових звітах та результатуючій кваліфікаційній роботі.</p> <p>ПРН 10. Розрізняти різні реєстри наукового викладу та застосовувати їх в коротких викладах, оглядах, у своєму науковому проекті.</p> <p>ПРН 11. Моделювати навчально-виховний процес, прогнозувати процес засвоєння студентами програмного матеріалу та можливі труднощі у процесі роботи.</p> <p>ПРН 12. Творчо вирішувати педагогічні й методичні завдання в процесі навчання і виховання учнів і студентів, обирати оптимальний варіант педагогічного рішення та використовувати різноманітні форми і методи навчання, прогресивні методи керівництва навчальною, виховною та іншими видами діяльності</p> <p>ПРН 13. Застосовувати нові ідеї, пропозиції, освітні практики з метою цілеспрямованого вдосконалення, безперервного і самоорганізованого навчання.</p> <p>ПРН 14. Використовувати знання з української мови і літератури та суміжних дисциплін при викладанні курсів з літературного краєзнавства в середніх та вищих закладах освіти, застосовувати новітні форми і методи навчання.</p> |

|   |   |
|---|---|
| <b>Формування суджень</b>                               | <p>ПРН 15. Визначати соціальні функції філолога в нових умовах, встановлювати ефективну комунікацію з представниками інших гуманітарних та природничих наук.</p> <p>ПРН 16. Обґрунтувати мету та завдання власного дослідження з урахуванням актуальних проблем сьогодення, визначати вплив на хід та результати дослідження традицій певних наукових шкіл.</p> <p>ПРН 17. Критично оцінювати ступінь розробленості дослідницької проблеми та отриманих результатів фахівцями, узагальнювати результати власного дослідження.</p> |
| <b>Комунікація</b>                                      | <p>ПРН 18. Виявляти повагу до різноманітних національних спільнот як невід'ємної складової історії України, співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей.</p> <p>ПРН 19. Створювати умови для комунікації із представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій.</p> <p>ПРН 20. Практикувати дотримання етичних принципів ведення дискусій та оприлюднення результатів наукової праці.</p>   |
| <b>Автономія і відповідальність</b>                     | <p>ПРН 21. Відповідати сучасним вимогам до організації навчального процесу, поширювати кращий досвід професійної діяльності.</p> <p>ПРН 22. Виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.</p> <p>ПРН 23. Переглядати результати власної праці та визнавати власну відповідальність за свої вчинки.</p>  |
| <b>8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми</b>    |   |
| <b>Кадрове забезпечення</b>                             | <p>Проведення лекцій з навчальних дисциплін науково-педагогічними працівниками, які мають науковий ступінь та/або вчене звання, складає більш ніж 50% від загальної кількості годин (які мають науковий ступінь доктора наук або вчене звання професора – більш ніж 25%); науково-педагогічних працівників, які є визнаними професіоналами з досвідом роботи за фахом в дослідницькій, управлінській, інноваційній або творчій сферах діяльності – більш ніж 15%</p>  |
| <b>Матеріально-технічне забезпечення</b>                | <p>Забезпеченість аудиторним фондом, комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями, необхідними для виконання навчальних планів; мінімальний відсоток кількості аудиторій з мультимедійним обладнанням відповідає ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності. Наявність соціально-побутової інфраструктури: бібліотеки, у тому числі читальної зали; пунктів харчування, актової зали; спортивної зали; спортивних майданчиків; медичного пункту. Забезпеченість здобувачів вищої освіти гуртожитком – 100%</p>          |
| <b>Інформаційне та навчально-методичне забезпечення</b> | <p>Інформаційне забезпечення: бібліотечний ресурс (фахова література, вітчизняні та закордонні фахові періодичні видання, в тому числі в електронному вигляді), електронний репозитарій, доступ до баз даних періодичних наукових видань, наявність веб-</p>  |



|   |   |
|---|---|
|   | сайту ІДГУ, наявність електронного ресурсу Google Suite for Education. Навчально-методичне забезпечення: опис освітньої програми, навчальний план, робочий навчальний план, робочі програми, комплекси навчально-методичного забезпечення, навчальні матеріали з кожної дисципліни навчального плану, програми практичної підготовки, робочі програми практик, методичні матеріали для проведення атестації здобувачів. |
| <b>9 – Академічна мобільність</b>                 |   |
| <b>Національна кредитна мобільність</b>           | Підвищення кваліфікації (стажування) науково-педагогічних працівників у вітчизняних ВНЗ.  |
| <b>Міжнародна кредитна мобільність</b>            | Universitatea Dunarea de Jos (Галац, Румунія) – угоди щодо семестрового академічного обміну, проведення спільного (паралельного) навчання і видачі дипломів, стажування науково-педагогічних працівників.   |
| <b>Навчання іноземних здобувачів вищої освіти</b> | Наявна можливість для фізичних осіб   |

### 2.1.1. Перелік компонентів освітньої програми

| 3.  | Код н/д | Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота) | Кількість кредитів | Форма підсумкового контролю |
|---|---------|---|--------------------|-----------------------------|
| 1   |         | 2   | 3                  | 4                           |
| <b>Обов'язкові компоненти ОП</b>                  |         |   |                    |                             |
| ОК 1.   |         | Методологія та організація наукових досліджень  | 4                  | залік                       |
| ОК 2.   |         | Психологія та педагогіка вищої школи  | 5                  | екзамен                     |
| ОК 3.   |         | Методика викладання філологічних дисциплін у ВНЗ  | 5                  | екзамен                     |
| ОК 4.   |         | Теоретичні питання граматики української мови   | 5                  | екзамен                     |
| ОК 5.   |         | Методика навчання української мови і літератури в профільній школі  | 5                  | екзамен                     |
| ОК 6.   |         | Науково-педагогічна практика  | 6                  | захист практики             |
| ОК 7.   |         | Науково-дослідна практика з підготовкою кваліфікаційної роботи  | 15                 | захист практики             |
| <b>Загальний обсяг обов'язкових компонентів:</b>  |         |   | <b>45</b>          |                             |
| <b>Вибіркові компоненти ОП</b>                    |         |   |                    |                             |
| <i>Вибірковий блок 1 (вибір факультету)</i>       |         |   |                    |                             |
| ВБ 1.1.   |         | Український літературний процес кінця ХХ – поч. ХХІ ст.   | 6                  | екзамен                     |
| ВБ 1.2.   |         | Порівняльне літературознавство  | 5                  | залік                       |
| ВБ 1.3.   |         | Дисидентський дискурс в українському літературному процесі ХХ ст.   | 6                  | екзамен                     |
| ВБ 1.4.   |         | Історія українського літературознавства   | 5                  | екзамен                     |
| <i>Вибірковий блок 2 (вільний вибір студента)</i> |         |   |                    |                             |
| ВБ 2.1.   |         | Україна в системі міжнародних відносин/ Європейська інтеграція: історія та сучасність                           | 3                  | залік                       |
| ВБ 2.2.   |         | Антропологічний дискурс в українській літературі ХХ – початку ХХІ ст. / Історія літературознавчих учень         | 4                  | залік                       |

|  |  |           |       |
|--|--|-----------|-------|
| ВБ 2.3.  | Київські неокласики в контексті доби / Міфософська лінія в українській літературі ХХ – початку ХХІ ст. | 4         | залік |
| ВБ 2.4.  | Жанрові різновиди художньо-документальної літератури / Актуальні проблеми шкільного літературознавства | 4         | залік |
| ВБ 2.5.  | Літературне краєзнавство / Літературна ономастика  | 4         | залік |
| ВБ 2.6.  | Українська соціолінгвістика / Поетика філософської лірики  | 4         | залік |
| <b>Загальний обсяг вибіркового компонента:</b> |  | <b>45</b> |       |
| <b>ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ</b>      |  | <b>90</b> |       |

### 2.1.3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація здійснюватися у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи та атестаційного екзамену зі спеціальності. З метою атестації здобувачів вищої освіти створюється Атестаційна комісія, діяльність якої регламентується «Положенням про порядок створення та організацію роботи Атестаційної комісії в ІДГУ» (рішення вченої ради ІДГУ від 26.02.2015 р., протокол №5). Атестаційний екзамен включає програмні питання, які визначають рівень засвоєння фахових компетентностей.

Кваліфікаційною роботою є робота магістра, що виконується на завершальному етапі здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти. Вимоги до написання кваліфікаційних робіт, порядок її виконання та захисту визначено в «Положенні про кваліфікаційні роботи в ІДГУ» (рішення вченої ради ІДГУ від 26.11.2015 р., протокол №4). Деталізація вимог до кваліфікаційної роботи регламентується методичними рекомендаціями кафедри. Для запобігання академічного плагіату кваліфікаційні роботи розміщуються на електронному репозитарії вищого навчального закладу та проходять комп'ютерну перевірку на наявність плагіату.

## 3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОКРЕМІ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

### 3.1. Освітня програма «Середня освіта: українська мова і література»

#### *Обов'язкові компоненти*

#### **Методологія та організація наукових досліджень**

**1. КОД:** ОК 1.

**2. РІК НАВЧАННЯ:** перший

**3. СЕМЕСТР:** 1

**4. ЛЕКТОР:** проф. Циганенко Л. Ф.

**5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:**  
Загальні компетентності:

здатність до наукового пізнання психологічних явищ, психологічних фактів; готовність до участі в різних формах наукової творчості; здатність до інноваційного розв'язання психологічних завдань; готовність реалізовувати методологічні принципи психологічного дослідження.

**Фахові компетентності:**

здатність визначати методологічний, теоретичний, загально-психологічний концепти дослідження; готовність до виконання саме науково-психологічного дослідження; здатність встановлювати положення, які виносяться на захист та слугують показником якості дослідження; готовність до проведення психологічного експерименту; застосування статистичних методів.

**6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

*Завдання дисципліни:* дати знання про предмет методології наукового пізнання, її світоглядне значення та роль у самостійній науковій діяльності; ознайомити із специфікою наукового знання та вимогами щодо проведення наукового дослідження; дати знання про функції наукового знання та засоби перевірки наукових теорій; навчити розрізняти справжнє наукове дослідження та його результати від псевдонаукових пошуків; навчити користуватися отриманими знаннями у науково дослідницькій роботі, та аргументувати власне наукове знання.

*У результаті вивчення модуля студент повинен*

*знати:* основи філософії, психології, педагогіки, історії психології, що є базою визначення методологічних концептів дослідження; національної історії – контекстність визначення проблемного поля дослідження та його теми; категоріально-понятійний апарат психологічного дослідження; характеристику наукових методів дослідницького пошуку, їх ознак; вимоги до написання тексту магістерського дослідження, оформлення його з конкретизацією вступу і висновків, до опису використаних джерел і створення додатків; процедурні аспекти підготовки дослідження до захисту;

*вміти:* застосовувати навички наукової праці; визначити напрямки власного дослідження з огляду на його мету; з'ясувати те, що буде в ході дослідження перевірятися (формулювання гіпотези); збирати експериментальні дані, занотовувати наукову інформацію; інтерпретувати набуті експериментальні дані та результати, оцінювати їх значення; виявляти об'єктивно існуючі суперечності, які можна розв'язати засобами науки; аргументувати достовірність і обґрунтованість наукових результатів дослідження.

**7. ПРЕРЕКВІЗИТ:** Основи наукових досліджень.

**8. ЗМІСТ КУРСУ:**

Три аспекти науки: соціальний інститут, результат, процес. Критерії науковості знання. Принцип достатньої підстави. Форми організації наукового знання: факт, положення, поняття, категорія, принцип, закон, теорія, ідея, парадигма. Правила визначення понять. Помилки, що допускаються при визначенні понять.

Принципи наукового пізнання: детермінізм, відповідність, додатковість. Сучасне розуміння наукових принципів. Логіка виділення принципів наукового пізнання.

Матеріальні, математичні, логічні та мовні засоби пізнання. Теоретичні та емпіричні методи дослідження: конкретні та комплексні. Співвідношення теоретичних та емпіричних методів у науковому дослідженні.

Правила роботи з науковою літературою. Значення літературного огляду для визначення новизни наукового дослідження. Наукова проблема як основа задуму дослідження. Актуальність проблеми та її обґрунтування. Види фактів. Джерела даних. Категоріальний апарат наукового дослідження. Понятійний апарат дослідження і його операціоналізація.

Аргументація у науковій бесіді. Елементи дослідницької аргументації. Функція доводів та фактів для тез. Робота з альтернативами наукового твердження. Зв'язок твердження та доводу – основа ґрунтовності доводів. Види тверджень: практичні та концептуальні. Оцінка конкретності та значущості твердження. Параметри аналізу використаних аргументів.

Особистісний внесок у наукове дослідження, наукова новизна, вимоги до наукової новизни власного дослідження. Особливості індивідуальної наукової діяльності. Норми наукової етики. Соціальна відповідальність вчених.

## **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Гаркуша Н. М. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / Н. М. Гаркуша, Т. В. Польова ; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків : ХДУХТ, 2009. – 193 с.
2. Кононенко Ю. С. Методологія наукових досліджень : [навч. посіб.] / Ю. Кононенко, С. Корновенко ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. – Черкаси : Чабаненко Ю. А. [вид.], 2011. – 71 с.
3. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник для вищих навч. закл. / О. В. Крушельницька. – Київ : Кондор, 2006. – 206 с.
4. Методологія наукових досліджень у схемах, таблицях, прикладах : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Г. М. Азаренкова та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук., проф. Г. М. Азаренкової ; Ун-т банк. справи Нац. банку України. – Київ : УБС НБУ, 2014. – 223 с.
5. Методологія та організація наукових досліджень : підручник / С. М. Головань [та ін.] ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 330 с.
6. Остапчук М. В. Методологія та організація наукових досліджень : підручник / М. В. Остапчук, А. І. Рибак, О. С. Ванюшкін; Міжнар. гуманітар. ун-т. – Одеса : Фенікс, 2014. – 375 с.
7. Пащенко В. М. Методологія та методи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Пащенко ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2009. – 211 с.
8. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 317 с.
9. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Н. В. Чупріна ; Київський національний ун-т технологій та дизайну. – Київ : КНУТД, 2009. – 246 с.

10. Юринець В. Є. *Методологія наукових досліджень* : навч. посіб. / В. Є. Юринець ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 180 с.

**10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

**11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

### **Психологія та педагогіка вищої школи**

**1. КОД:** ОК 2.

**2. РІК НАВЧАННЯ:** перший

**3. СЕМЕСТР:** 1

**4. ЛЕКТОР:** проф. Букун М. І., проф. Кічук Н. В.

**5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:**

#### **Загальні компетентності:**

готовність до викладацької діяльності за основними освітніми програмами вищої школи; готовність брати участь в роботі дослідницьких колективів для розв'язання наукових і науково-освітніх завдань; здатність через предметні наукові знання формувати професійну ідентичність студента; здатність перетворювати суспільно-значущий зміст фахових знань в індивідуальну пізнавальну діяльність майбутнього фахівця.

#### **Фахові компетентності:**

готовність організувати роботу дослідницького колективу в області психолого-педагогічних наук; здатність моделювати, здійснювати і оцінювати освітній процес і проектувати програми додаткової професійної освіти відповідно до потреб роботодавця; здатність відбирати, узагальнювати й адаптувати результати сучасних міждисциплінарних досліджень для цілей викладання психолого-педагогічних дисциплін в освітніх організаціях вищої освіти і професійного навчання; здатність аргументовано викладати і захищати авторську позицію в науковій дискусії, представляти результати наукового дослідження у вигляді публікацій і виступів у академічній, експертній та професійному середовищі, в тому числі іноземною мовою.

**6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

*Завдання дисципліни:* інтеграція та систематизація набутих у процесі професійного навчання знань про психологічні передумови підвищення якості вищої освіти; опанування знань про психологічні особливості студентського періоду життя людини й усвідомлення закономірностей професійного становлення і особистісного зростання майбутніх фахівців; формування професійного мислення магістрантів, набуття ними досвіду творчого використання психологічних знань для вирішення конкретних завдань навчально-професійної та майбутньої науково-педагогічної діяльності; сприяння професійному самовизначенню та набуттю магістрантами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психологічних

особливостей науково-педагогічної діяльності та передумов її опанування; етапи організації роботи із сім'єю, у якої є дитина із порушеннями у розвитку;

*У результаті вивчення модуля студент повинен*

*знати:* цілі, об'єкт, предмет, основні категорії та поняття педагогічної та психологічної науки вищої школи; взаємозв'язку педагогіки вищої школи з іншими галузями педагогічного знання; основні історичні етапи, сучасні проблеми і тенденції розвитку вищої освіти в Україні і світі; теоретичні основи проектування, організації і здійснення сучасного освітнього процесу вишу, діагностики його результатів; основи теорії і методики виховної роботи зі студентами вищої школи; систему професійно-педагогічних цінностей, норм фахової етики викладача вищої школи; домінанти компетентнісної парадигми освіти; своєрідність сучасних соціально-фахових вимог до конкурентоздатного викладача ВНЗ; специфіку засобів формування професійної ідентичності студентів; провідні ідеї зарубіжного досвіду щодо стимулювання і оптимізації професійного самовиховання та самовдосконалення особистості;

*вміти:* вибирати і застосовувати освітні технології відповідно до цілей і завдань викладання навчальної дисципліни, рівня підготовки, вікових і статусних особливостей студентів вишу; здійснювати міждисциплінарні зв'язки курсу викладання з іншими дисциплінами; організовувати суб'єкт-суб'єктну взаємодію студентів і викладачів вузу в процесі діалогічного спілкування, аудиторну і позааудиторну самостійну роботу студентів з метою організації їх розумової діяльності і творчих здібностей; вдосконалювати викладацьку діяльність; реалізовувати самоосвітню діяльність фахової спрямованості; вдосконалювати професіоналізм і фахову майстерність, впливати на формування професійної ідентичності студентів.

**7. ПРЕРЕКВІЗИТ:** педагогіка, психологія.

## **8. ЗМІСТ КУРСУ:**

Загальні основи педагогіки вищої школи. Предмет і завдання педагогіки вищої школи. Викладач вищого навчального закладу. Основи дидактики вищої школи. Сутність процесу навчання у вищій школі. Методи, засоби та форми навчання у вищому навчальному закладі. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Зміст освіти у вищій школі. Виховна робота із студентською молоддю. Організація виховної роботи у вищій школі. Куратор академічної групи, специфіка його діяльності.

Система освіти України. Психолого-дидактичні основи процесу навчання. Форми і методи навчання. Культура педагогічного спілкування. Методичне забезпечення навчального процесу. Система забезпечення якості освіти. Нові технології навчання. Закон України «Про вищу освіту»: пріоритетність Європейської концепції розвитку системи вищої освіти /принципи вищої освіти; академічна мобільність: педагогічний смисл; змістове наповнення студентоцентрованого навчання.

Предмет, задачі, основні категорії педагогіки вищої школи. Вища школа як педагогічна система /педагогічна теорія; педагогічна концепція; педагогічна ідея; педагогічна закономірність/.

Методи та методика педагогічних досліджень /етапність проведення педагогічних досліджень; поняття «метод» і «методика»; методи теоретичного і емпіричного дослідження; педагогічний експеримент/.

Викладач ВНЗ як організатор навчально-виховного процесу /компоненти педагогічної діяльності; функції викладача ВНЗ; педагогічна культура викладача сучасного вишу/.

Студент як об'єкт-суб'єкт педагогічної діяльності. Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ /сучасне студентство як соціальна група; пріоритетні напрямки національного виховання студентства; навчальний план; навчальна програма; індивідуальний навчальний план/.

Інтерактивні технології навчання і виховання у сучасному ВНЗ /технології в освіті; педагогічні технології; дидактичні технології; виховні технології; технології управління; поняття «інтеракція» у педагогіці вищої школи/.

Педагогічний сенс компетентнісного підходу у вищій школі /функції контролю та обліку знань, умінь і навичок студентів у ВНЗ; поняття «компетенція» і «компетентність»; принципи контролю навчальних досягнень студентів/.

Психологія вищої школи як наука. Психологія вищої школи як нова галузь психологічної науки та навчальна дисципліна. Предмет, завдання і основні категорії психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти України. Зв'язок психології вищої школи з іншими науками.

Методологія, принципи і методи психологічного дослідження. Пізня юність як типовий період розгортання студентства. Інтелектуальні й особистісні показники представників студентського періоду. Суперечності та кризи студентського віку. Механізми та результати соціалізації особистості на етапі навчання у ВНЗ. Адаптація студента до умов навчання у вищій школі. Типологія сучасних студентів. Психологічний аналіз учіння студентів.

Ознаки й особливості навчально-професійної діяльності студента. Типові негативні чинники обмежень інтелектуальних функцій студентів. Мотивація професійного вибору та навчальної діяльності студента. Чинники та механізми формування професійної мотивації навчання майбутніх фахівців. Розвиток творчого потенціалу студентів.

Професіоналізм педагогічної діяльності та особистості викладача. Педагогічний професіоналізм як предмет психологічного аналізу. Компоненти педагогічної діяльності викладача та його професіоналізму. Акмеологічний підхід до змісту та виявів професіоналізму сучасного викладача ВНЗ. Вияви професіоналізму педагогічної діяльності викладача. Професіоналізм особистості викладача.

Психологічні засади управління навчальним процесом вищої школи. Види і функції педагогічного управління у ВНЗ. Психологічний аналіз процесу управління у вищій школі. Особливості педагогічного контролю і оцінки навчально-професійної діяльності студента. Вимоги до здійснення педагогічного контролю та оцінки у ВНЗ. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами.

Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача і студентів. Характеристика рівнів сформованості педагогічних взаємин викладачів і студентів. Зміст педагогічних позицій викладача у спілкуванні зі студентами. Типові суперечності та бар'єри педагогічного спілкування викладача зі студентами. Діалогічне спілкування як умова ефективної педагогічної взаємодії викладача та студентів.

## **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Андрущенко В. П., Бех І. Д., Волощук І. С., Глузман О. В., Гузій Н. В., Дем'яненко Н. М. Педагогіка вищої школи: підручник / АПН України; Інститут вищої освіти / В. Г. Кремень (ред.). – К.: Педагогічна думка, 2009. – 256 с.
2. Булах І. С. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник / І. С. Булах, Л. В. Долинська. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – 114 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник. / С. С. Вітвицька – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 383 с.
3. Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 1040 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2012. – 486 с.
5. Кучерявий О. Г. Професійне самовиховання у вищій школі: навч. посібн. / О. Г. Кучерявий. – К. : Освіта України, 2010. – 200 с.
6. Паращенко Л. І., Леонський В. Д., Леонська Г. І. Тестові технології у навчальному закладі: Метод. посібник / О. І. Ляшенко (наук.ред.). – К. : ТОВ «Майстерня книги», 2006. – 217 с.
7. Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія /за ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2011. – 502 с.
6. Руснак І. С., Іванчук М. Г Педагогіка і психологія вищої школи: навч.-метод. посіб. / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2008. – 176 с.
7. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-мет. пос. / С. О. Сисоєва – К.: вид «Екмо», 2011. – 320 с.
8. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського союзу: загальна характеристика: Навч. посіб. / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук – Рівне: Овід, 2012. – 352 с.
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG). – К. : ТОВ «ЦС», 2015. – 32 с.
10. Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів. – К. : Педагогічна думка, 2011. – 320 с.
11. Чернілевський Д. В., Томчук М. І. Педагогіка та психологія вищої школи: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Д. В. Чернілевський, М. І. Томчук. – Вінниця: Вінницький соціально-економічний ін-т Ун-ту «Україна», 2006. – 402 с.

**10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота.

**11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.



## Методика викладання філологічних дисциплін у ВНЗ

1. КОД: ОК 3.

2. РІК НАВЧАННЯ: перший

3. СЕМЕСТР: 1

4. ЛЕКТОР: доц. Соколова А. В.

5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

### Загальні компетентності:

здатність розв'язувати комплексні проблеми в освітній галузі, у тому числі у процесі дослідницько-інноваційної діяльності, спроможністю і готовністю до вдосконалення і розвитку свого інтелектуального і загальнокультурного рівня, морального і фізичного вдосконалення своєї особистості; спроможність і готовність до використання на практиці навичок і умінь в організації науково-дослідних і науково-практичних робіт, в управлінні колективом.

### Фахові компетентності:

здатність формулювати цілі, розробляти стратегії і план навчання, вибирати і використовувати сучасні технології навчання, забезпечити системність уявлення навчального матеріалу, створювати раціональну структуру і зміст занять, оцінювати і удосконалювати програми навчання; здатність організувати самостійну роботу, консультування та стимулювання наукової активності суб'єктів освітнього процесу.

### 6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

*Завдання дисципліни:* ознайомити із теоретичними основами та практичним досвідом викладання філологічних дисциплін у ВНЗ; психолого-педагогічними принципами організації навчальної роботи студентів; опанувати технологію і техніку організації та проведення лекцій, семінарів, практичних і лабораторних занять, консультацій, самостійної та індивідуальної роботи.

*У результаті вивчення модуля студент повинен знати:*

критерії відбору, принципи структурування змісту навчального курсу у вищій школі; форми організації навчання студентів; норми, критерії оцінювання знань та умінь студентів; специфіку застосування новітніх освітніх та інтерактивних технологій у вищій школі; особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у вищому навчальному закладі; психологічні особистісні якості викладача вищої школи та професійні вимоги до нього;

*уміти:*

зіставляти прогнозовану мету і завдання з досягнутими результатами, оцінювати їх; організувати самостійну, індивідуальну, науково-дослідну, виховну роботу серед студентів; кваліфіковано аналізувати чинні підручники та посібники, наукові праці з проблем інноваційних технологій викладання філологічних дисциплін у ВНЗ; володіти принципами та практичними навичками дистанційного навчання студентів у процесі засвоєння філологічних дисциплін у ВНЗ.

**7. ПРЕРЕКВІЗИТ:** методика навчання української мови, методика навчання української літератури.

**8. ЗМІСТ КУРСУ:**

Загальна характеристика вищої освіти та її складових як системи навчального процесу у ВНЗ. Сутність педагогіки вищої школи: дослідження закономірностей розвитку, виховання і навчання студентів. Предмет, мета, завдання курсу методики викладання філологічних дисциплін у вищій школі. Категоріально-понятійний апарат методики викладання у вищій школі. Методика викладання у вищій школі у системі наук.

Закони, закономірності та принципи навчання. Принципи навчання у вищому навчальному закладі. Принципи активності навчання. Принципи наочності. Принципи систематизації знань.

Поняття про методи, форми та прийоми навчання у вищій школі. Методи навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності; бінарні методи. Особливості та система організації навчального процесу у вищій школі. Організація виховної роботи у вищій школі.

Технологія та техніка організації та проведення семінарів, практичних, індивідуальних занять. Поняття та типи семінарських, практичних (лабораторних) занять. Традиційні та нетрадиційні семінарські, практичні (лабораторні) заняття. Структура та план-конспект семінарського, практичного заняття в традиційній та активній формах. Карта оцінки практичного (семінарського) заняття.

Психолого-педагогічні засади організації самостійної навчальної роботи студентів. Сутність та значення самостійної роботи. Види та форми організації і проведення самостійної роботи. Позитивні сторони і недоліки в організації самостійної роботи студентів. Специфіка організації самостійної роботи із додатковою літературою (словниками, довідниками, науково-педагогічною літературою тощо).

Інноваційні педагогічні технології активізації навчання. Проблеми втілення освітньої технології у ВНЗ. Суб'єкт-суб'єктні стосунки між викладачем та студентами. Психологічна характеристика активного рефлексивного слухання та «Я-повідомлення» в комунікативному процесі викладача зі студентом. Психологічні засоби, методи, прийоми підвищення ефективності професійно-педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекції, на семінарських заняттях та іспиті.

Організація проблемного навчання. Види інтенсивних технологій. Модель, порядок і проведення лекційного заняття в традиційній та активній формах. Функції і роль студентів при проведенні лекційного заняття в активній формі. Організація проблемного навчання у ВНЗ.

Організація модульно-рейтингового та кредитно-модульного навчання. Методологічні аспекти організації модульно-рейтингового навчання і підготовки. Особливості та принципи модульного навчання. Формування змісту модулів. Умови для організації модульного навчання. Методика організації

курсого і дипломного проектування. Організація практичної підготовки спеціалістів. Керівництво позааудиторною роботою студентів.

Інтерактивні технології в процесі оволодіння змістом філологічних дисциплін у ВНЗ. Тенденції розвитку міжнародного освітнього простору, принципи, глобалізації, неперервне навчання, формальна і неформальна освіта. Національні системи розвитку освіти. Роль класичних університетів та впровадження сучасних наукових знань та новітніх інформаційних технологій.

Майстерність професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи. Педагогічна техніка. Концептуальні основи та технологія управління навчально-творчою діяльністю студентів. Педагогічний вплив на розвиток творчої особистості. Методика організації та проведення дидактичних ігор в системі управління навчально-творчою діяльністю студентів.

## **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій. Модульне навчання / А. М. Алексюк – К. : ІСДО, 1993. – 220 с.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів / Г. Ващенко. – К.: Українська видавнича спілка, 1997. – 441 с.
3. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
4. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури / Н. Й. Волошина – Київ.: Ленвіт, 2002. – 340 с.
5. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія) : навч. посіб. / О. М. Куцевол. – К. : Освіта України, 2009. – 464 с.
6. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник / В. М. Нагаєв – К.: ЧП, 2007. – 211 с.
7. Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція: монографія / Г. Л. Токмань. – К.: Міленіум, 2002. – 320 с.

**10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.

**11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

## **Теоретичні питання граматики української мови**

**1. КОД:** ОК 4.

**2. РІК НАВЧАННЯ:** перший

**3. СЕМЕСТР:** 1

**4. ЛЕКТОР:** доц. Колесников А. О.

**5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:**

**Загальні компетентності:**

здатність оперативно засвоювати нові теорії, концепції, методики дослідження, що народжуються у галузі філології; узагальнювати інформацію про напрями у вивченні граматики мови та їхнє значення для практики навчання української мови у вищих навчальних закладах; формувати професійну думку про пріоритетні перспективні напрями розвитку граматичної науки в Україні та світі.

#### **Фахові компетентності:**

володіти знаннями про змістові одиниці та об'єкти граматики, про погляди вітчизняних та зарубіжних мовознавців на критерії класифікації частин мови та речень, особливостями їхньої граматичної поведінки; про основні характеристики й принципи функціоналізму, його диференційні риси у зіставленні з формальною і генеративною граматиною; про сучасні течії в межах функціоналізму: морфо-синтаксичні й дискурсивно-орієнтовані дослідження; давати об'єктивну оцінку та наукові коментарі граматичним явищам.

#### **6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

*Завдання дисципліни:* систематизувати й поглибити знання студентів з морфології та синтаксису української мови; навчити їх давати об'єктивну оцінку та наукові коментарі граматичним явищам української мови; детальніше розкрити складні мовні явища граматичної будови та різні підходи до їх вивчення і трактування в сучасному мовознавстві.

*У результаті вивчення модуля студент повинен*

*знати:* особливості граматики як елемента структури мови, її складові; морфологічні класифікації слів у структурі граматики; принципи класифікації частин мови та різні підходи до неї; проблемні питання щодо самостійних та службових частин мови (центральність/периферійність, статус), щодо одиниць та категорій синтаксичного рівня; видатних мовознавців-граматистів, їх твори та найголовніші наукові теорії; різноманітні концепції граматичного значення в сучасному мовознавстві.

*уміти:* володіти сучасною метамовою граматики; виконувати морфемний, словотвірний, морфологічний, синтаксичний аналіз мовних одиниць відповідно до вимог вищої школи; розрізняти традиційні і нетрадиційні погляди на граматичні категорії та явища.

**7. ПРЕРЕКВІЗИТ:** лінгвістика і основи наукових досліджень, методи лінгвістичних досліджень, сучасна українська літературна мова.

#### **8. ЗМІСТ КУРСУ:**

ГраMATика як розділ мовознавства та її складові частини. ГраMATичні одиниці мови і мовлення в структурі української мови. Співвідношення морфології, морфеміки та словотвору.

Лексичне і граматичне значення, їх зв'язок з морфемною структурою слова. Поняття про морфему як мінімальну значущу одиницю. Морф, аломорф та варіант морфемі. Словотворче, формотворче, словозмінне значення. Класифікація (типологія) морфем за значенням, функцією та позицією. Характеристика кореня, корені вільні та зв'язані. Характеристика префіксів, суфіксів, постфіксів. Значущість флексії в граMATиці української мови. Питання

про формант інфінітива. Поняття про поліафікс (циркумфікс, конфікс, біморфему). Асемантичні сегменти слова: інтерфікси, субморфи (квазіморфеми). Афіксоїди. Афікси субстанціальні та нульові. Питання про нульовий формант у граматиці. Афікси регулярні та нерегулярні, продуктивні та непродуктивні. Основа слова, типи основ. Поняття про морфемний склад, будову та структуру слова. Класифікації структурних типів слів в українській мові.

Морфологія класів слів у структурі граматики. Поняття про граматичне значення, граматичну форму, графему. Типи граматичних форм. Поняття про граматичну категорію, парадигму. Типологія категорій і парадигм. Морфологічні класифікації слів (частини мови, лексико-граматичні розряди, словозмінні класи). Принципи (критерії) виділення частин мови. Причини існування різних класифікацій частин мови і різних поглядів на їх ієрархію. Проблема перехідності, омонімії, амбівалентності у системі морфологічних класів слів.

Іменник як частина мови. Питання про центральність іменника в системі частин мови. Лексико-граматичні розряди іменників: різні погляди на їх склад і структуру. Розряди істот/неістот, осіб/неосіб. Взаємодія з граматичними категоріями. Обчислювані/необчислювані іменники та їх підрозряди. Власні/загальні назви. Граматична категорія роду іменників. Структура категорії, значення і вираження у різних розрядах і класах іменників. Граматична категорія числа іменника. Структура категорії, значення і вираження у різних розрядах і класах іменників. Граматична категорія відмінка іменника. Структура категорії, значення і вираження у різних розрядах і класах іменників. Типи відміни іменників (центр і периферія). Питання про невідмінювані іменники (нульова відміна). Взаємодія форм і значень у структурі парадигм іменників.

Прикметник як частина мови. Обсяг прикметника. Загальноіменні категорії прикметника. Парадигматика прикметників. Лексико-граматичні розряди прикметників. Перехідність між ЛГР прикметників. Категорія ступеня порівняння прикметника і прислівника. Структура категорії, її значення і вираження.

Числівник як частина мови (проблемність статусу, місця у класифікації, обсягу). Числівник як лексична морфема. Морфологічні розряди числівників; лексичний склад і структура кількісних числівників; структурні розряди числівників (проблеми типології). Особливості парадигматики числівників.

Питання про займенник як частину мови. Критерії виділення морфологічного класу займенників. Пронімінальна семантика. Граматичні розряди займенників за співвідношенням з іншими частинами мови. Семантична класифікація займенників (підстави поділу).

Загальна характеристика та межі прислівника як частини мови. Структурна, синтаксична та семантична класифікація прислівників. Питання про предикативні та модальні прислівники.

Дієслово як частина мови. Питання про його центральність у системі частин мови. Граматичні категорії та ЛГР дієслова. Парадигма дієслова в

українській мові. Питання про обсяг дієслівної лексики. Дієвідмінювані та недієвідмінювані форми дієслова. Граматичний статус інфінітива. Словозміна дієслів. Класи дієслів. Дієвідміна. Перехідність та зворотність. Граматична категорія стану, її семантика, система форм (різні концепції). Граничність. Граматична категорія виду, її семантика, способи творення форм. Одновидові та двовидові дієслова. Граматична категорія часу дієслів. Зв'язок часу і виду. Система форм часу. Граматичні категорії особи, числа і роду. Безособові дієслова. Безособові форми дієприкметникового походження на *-но*, *-то*.

Службові частини мови у граматиці. Прийменник, його семантика і використання. Розряди прийменників за структурою. Типи похідних прийменників. Синтаксична та семантична класифікація прийменників. Сполучники, їх семантика й уживання. Класифікація сполучників за структурою і способом уживання. Сурядні та підрядні сполучники, їх функціональні різновиди. Частка. Класифікація часток за структурою і функцією. Вигук (інтер'єктив) в системі частин мови. Його різновиди.

Синтаксис як складова частина граматики. Питання про одиниці синтаксичного рівня мовної системи, відношення між ними. Категорії синтаксису. Модальність. Предикативність. Особовість/ безособовість. Структурний і комунікативний синтаксис. Проблема актуального членування речення. Порядок слів, наголос та інтонація як засоби актуалізації комунікативно значущих компонентів речення.

Проблематика одиниць та категорій синтаксичного рівня. Члени речення. Проблеми синкретизму другорядних членів речення, детермінативів у структурі речення. Проблема простого ускладненого речення.

Аспекти дослідження складного речення в україністиці. Складносурядні речення. Формально-синтаксична, семантико-синтаксична структура та комунікативна організація складносурядних речень. Види складносурядних речень. Складнопідрядні речення. Принципи класифікації складнопідрядних речень у лінгвістичній теорії. Питання про безсполучникові речення. Проблема зіткнення формального і семантичного критеріїв при класифікації сполучникових і безсполучникових речень. Проблеми типології багатокomпонентних складних речень.

Проблеми лінгвістики тексту. Складне синтаксичне ціле як гіперреченнєве утворення (надфразні єдності). Складне синтаксичне ціле і абзац. Засоби зв'язку речень у складному синтаксичному цілому. Види зв'язку: ланцюжковий, паралельний, мішаний. Період, текст, дискурс. Засоби когезії. Диференціація і класифікація понять тексту і дискурсу.

## **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна грамика української мови / І. Р. Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. – К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.
2. Городенська К. Г. Українське слово у вимірах сьогодення / К. Г. Городецька – К. : КММ, 2014. – 124 с.

3. Загнітко А. П. Теоретична грамати́ка сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис / А. П. Загнітко. – Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. – 992 с.
4. Загнітко А. П. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект: навчальний посібник / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 2009. – 137 с.
5. Колесников А. О. Морфологія українських південнобесарабських говірок: генеза і динаміка / А. О. Колесников. – Ізмаїл : СМІЛ, 2015. – 676 с.
6. Українська мова. Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – [3-є вид.]. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2007. – 856 с.

**10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.

**11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

### **Методика навчання української мови і літератури в профільній школі**

**1. КОД:** ОК 5.

**2. РІК НАВЧАННЯ:** перший

**3. СЕМЕСТР:** 2

**4. ЛЕКТОР:** доц. Мельникова Р.М.

**5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:**

**Загальні компетентності:**

готовність до викладацької діяльності за основними освітніми програмами вищої школи; здатність через предметні наукові знання формувати професійну ідентичність студента; здатність перетворювати суспільно-значущий зміст фахових знань в індивідуальну пізнавальну діяльність майбутнього фахівця; здатність самостійно набувати нові знання та використовувати їх в процесі викладацької діяльності; уміння користуватися різноманітними методами в процесі навчальної та науково-дослідницької діяльності.

**Фахові компетентності:**

здатність оперувати базовими поняттями з методики навчання української мови і літератури в профільній школі; здатність проектувати навчальний процес, дослідницьку, індивідуальну пошукову діяльність учнів; здатність застосовувати поряд з традиційними нові форми, методи й засоби педагогічного діагностування, розробляти індивідуальні освітні програми; здатність застосовувати методи й технології навчання, які б формували навички збору та аналітичної обробки інформації; здатність використовувати в системі профільного навчання новітні інформаційні технології, елементи модульного, дистанційного навчання; здатність забезпечувати практичну спрямованість навчально-виховного процесу, формування універсальних компетенцій.

**6. Результати навчання:**

*Завдання дисципліни:* ознайомити з особливостями навчання української мови та літератури в профільній школі; навчити володіти технологією навчання

(методами, прийомами, засобами навчання) та використовувати нові інформаційні технології на уроках української мови та літератури; дати поняття про форми проведення уроків у профільній школі, включаючи інноваційні; ознайомити з особливостями проведення індивідуальної роботи з учнями, факультативних занять; з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови та літератури в профільній школі.

*У результаті вивчення модуля студент повинен знати:*

сутність, мету та завдання профільного навчання; вікові та психологічні особливості учнів старшої школи; програми та підручники з української мови та літератури для профільної школи; форми навчання, включаючи інноваційні; специфіку проведення індивідуальної роботи, факультативних занять в профільній школі; критерії оцінювання знань, умінь та навичок учнів з української мови та літератури.

*уміти:*

реалізовувати компетентнісний підхід до навчання української мови та літератури; володіти технологією навчання (методами, прийомами, засобами навчання); враховувати вікові та психологічні особливості учнів старшої школи в процесі навчання української мови та літератури; укладати календарне планування уроків української мови та літератури в профільній школі; проводити уроки різних типів, включаючи інноваційні; розробляти мультимедійні презентації для уроків української мови та літератури; перевіряти роботи різних типів.

**7. ПЕРЕКВІЗИТ:** методика навчання української мови, методика навчання української літератури.

## **8. ЗМІСТ КУРСУ:**

Методика навчання української мови у старшій школі як навчальна дисципліна, її мета і завдання. Компетентнісний підхід до навчання мови. Основні вимоги до формування мовної особистості старшокласника.

Сутність, мета, завдання і принципи профільного навчання. Зміст курсу української мови для 10-11 класів в системі профільної освіти. Програми і підручники для різних рівнів (стандарту, академічного, профільного) загальноосвітніх навчальних закладів. Програми курсів за вибором і факультативів із української мови та літератури.

Технологія навчання української мови у старших класах: методи, прийоми, засоби. Особливості використання інтерактивних методів навчання української мови та літератури у старших класах. Форми занять із мови у 10-11 класах. Нетрадиційні заняття з мови та літератури: урок-лекція, урок-семінар, урок-практикум, урок-колоквіум, урок-залік, урок-гра тощо.

Індивідуальна робота з учнями на уроці української мови та літератури.

Особливості узагальнення і систематизації найважливіших відомостей з мови у 10-11 класах. Особливості узагальнення й систематизації фонетики, орфоєпії та графіки в 10 класі. Методи, прийоми та форми роботи. Фонетико-графічні, орфоєпічні вправи та методика їх проведення. Шляхи збагачення лексичного і фразеологічного словника учнів на уроках рідної мови у старших



класах. Методика застосування електронних словників. Роль факультативних занять у поглибленні знань, умінь і навичок учнів із лексикології та фразеології. Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей із морфології та сантаксису. Аналіз стилістичних особливостей граматичних одиниць різних рівнів. Засвоєння морфологічних і синтаксичних норм української мови. Поглиблення і систематизація найважливіших відомостей із лінгвістики тексту. Роль тексту у формуванні мовної і мовленнєвої компетенції учнів. Дидактичні можливості тексту. Лінгвістичний аналіз художніх текстів на уроках літератури. Поглиблення і систематизація знань, умінь і навичок із культури мовлення, стилістики і риторики. Мовленнєвознавчі дисципліни – лінгвістика тексту, стилістика, культура мовлення і риторика – як лінгвістична основа розвитку мовлення старшокласників. 18. Зміст і місце вивчення стилістики у шкільній програмі (10-11 класи). Реалізація функційно-стилістичного підходу до навчання мови. Поглиблення і систематизація знань, умінь і навичок зі стилістики у старшій школі. Методика ознайомлення учнів зі стилістичними ресурсами фонетики, лексики і фразеології і граматики.

Методика написання різних жанрів публіцистики, різних видів ділових паперів. Удосконалення вмінь і навичок складання тез, конспектів, рецензій, анотацій, рефератів тощо. Методика удосконалення культури мовлення учнів. Формування якостей культури мовлення, як-от: правильність, точність, чистота, виразність, логічність, доречність, багатство й різноманітність і т. ін. Основні напрями формування риторичних умінь і навичок (теоретичні основи риторики, практична риторика). Шляхи формування риторичних умінь і навичок. Методи, прийоми і засоби навчання риторики. Формування риторичних умінь і навичок. Форми навчання риторики (практикум, дискусія, диспут, ділова гра, брейн-ринг, прес-конференція тощо). Шляхи попередження й виправлення риторичних помилок учнів.

Значення і завдання розвитку усного мовлення учнів старшої школи. Види та зміст роботи з розвитку усного мовлення учнів у системі профільного навчання (говоріння, аудіювання). Методика удосконалення умінь і навичок писемного спілкування старшокласників (читання, письмо). Види робіт і методика їх проведення (із урахуванням профілю навчання). Наочні і технічні засоби з розвитку усного і писемного мовлення учнів, методика їх застосування. Перевірка творчих робіт. Критерії та норми оцінювання. Робота над мовленнєвими помилками.

## **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Авраменко О.М., Чукіна В.Ф. Стилiстика сучасної української мови: програма факультативного курсу для 10-11 кл. / О.М. Авраменко, В.Ф. Чукіна. – К.: Грамота, 2008. – 256 с.
2. Глазова О., Кузнецов Ю. Основи риторики: програма факультативного курсу для 10-11 кл. / А. Глазова, Ю. Кузнецов // Методичні діалоги. – 2006. - № 5. – С. 8-12.
3. Заболотний О. Основи науки про мову: програма спеціального курсу для 10-11 кл. філологічного профілю загальноосвітніх навчальних закладів / О. Заболотний // Методичні діалоги. – 2006. - № 12. – С. 2-10.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2012. – 349 с.
5. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії / С. Караман. – К.: Ленвіт. – 272 с.
6. Остапенко Н.М. Технологія сучасного уроку рідної мови / Н.М. Остапенко. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 248 с.
7. Пентилюк М.І. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / М. І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2000.- 262 с.
8. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі / Г. Л. Токмань. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 308 с.
9. Романюк Є. Основи культури мовлення: програма факультативного курсу для 10-11 кл. універсального профілю загальноосвітніх навчальних закладів / Є. Романюк // Українська мова та література. – 2007. – № 4. – С. 3-12.
10. Федоренко В. Фразеологія сучасної української літературної мови: програма факультативного курсу для 11 класу філологічного профілю загальноосвітніх навчальних закладів /В. Федоренко // Методичні діалоги . – 2006. - № 6. – С. 6-14.
- 10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, семінарські заняття, самостійна робота, індивідуально-дослідні завдання.
- 11. Мова навчання:** українська.

### *Вибіркові компоненти*

#### **Український літературний процес кінця ХХ - початку ХХІ ст.**

**1. КОД:** ВБ 1.1.

**2. РІК НАВЧАННЯ:** перший

**3. СЕМЕСТР:** 1

**4. ЛЕКТОР:** проф. Райбедюк Г. Б.

**5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:**

#### **Загальні компетентності:**

здатність практично застосовувати категоріальний апарат і літературознавчий інструментарій у процесі інтерпретації художнього тексту; спроможність здійснювати аналіз літературного твору (художньо-мистецького явища) на різних методологічних засадах сучасної філологічної науки; формувати власний погляд на проблеми сучасної української літератури та літературознавства; проектувати інтерпретаційні операції з художніми текстами в практику навчання української літератури в загальноосвітній школі; спроможність самостійно мислити та долати наукові стереотипи філологічної науки.

#### **Фахові компетентності:**

готовність до викладацької діяльності за програмами з української літератури загальноосвітніх закладів різних типів та вищої школи; здатність диференціювати основні тенденції сучасного українського літературного

процесу; уміння показати динаміку сучасного літературного процесу та виявити соціокультурну зумовленість змін літературних орієнтирів у художньому дискурсі помежів'я;

здатність на новітніх методологічних засадах здійснювати цілісну інтерпретацію творів сучасних українських письменників на мікро- та макрорівнях; на основі набутих у попередні роки знань із гуманітарних дисциплін формувати уявлення про художній текст як завершену естетичну систему та цілісні концепції осмислення літературних явищ сьогодення;

спроможність виявляти й презентувати наукову рецепцію знакових різножанрових творів сучасних українських письменників у межах їх індивідуальної естетики та національної і європейської мистецької традиції; здатність здійснювати добір, систематизацію та аналіз матеріалів із сучасної української літератури та літературознавства, давати їм фахову науково об'єктивну оцінку.

## **6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

*Завдання вивчення дисципліни:*

розкрити основні тенденції українського літературного процесу кінця ХХ–початку ХХІ ст. на тлі світового художнього досвіду; ознайомити студентів із сучасним українським письменством у його найяскравіших та найприкметніших проявах.

*У результаті вивчення модуля студент повинен*

**знати:**

загальне поняття про літературний процес та внутрішні фактори його розвитку, види художньої взаємодії; складові літературного процесу (художній дискурс, теоретико-літературний ареал, літературно-наукова критика, едиційна практика); дискусійні проблеми сучасного літературознавства; основні тенденції розвитку української літератури кінця ХХ - початку ХХІ століття; літературні угруповання, сучасні часописи та альманахи; типи дискурсів сучасної української літератури; специфіку постмодернізму в українській літературі останніх десятиліть; знакові художньо-мистецькі явища сьогодення; поетичну творчість митців порубіжжя; наративні стратегії сучасної прози; жанрові різновиди й тематичну багатоплановість сучасної драматургії; спостереження та висновки науковців щодо сучасного літературного процесу; стан сучасної літературної критики в її методологічному розмаїтті; новаторські тенденції та досягнення національної літературно-критичної думки в сучасному культурному та суспільно-політичному контексті;

**вміти:**

виявити складові літературного процесу й проектувати їх у сфери сучасної літератури; диференціювати основні тенденції розвитку української літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття; виокремити дискусійні проблеми сучасного літературознавства й запропонувати їх власне трактування; подати об'єктивну картину літературного процесу останніх десятиліть; розмежувати стильові дискурси та естетичні практики сучасних письменників; інтерпретувати творчість письменників сьогодення в найприкметніших проявах у зв'язку з національною мистецькою традицією; розкрити естетичний потенціал знакових

художніх явищ останніх десятиліть; здійснити на новітніх методологічних засадах цілісну інтерпретацію творів програмових авторів на мікро- та макрорівнях; висвітлити стильові пошуки сучасних українських письменників у контексті естетичних зрушень європейської літератури; представити різножанрові твори сучасних письменників у літературно-критичному аспекті; з'ясувати ідейно-змістові акценти літературно-критичних виступів сучасних авторів; визначити місце та роль окремого твору в мистецькому доробку письменника й у художньому процесі сучасної літературної доби.

**7. ПЕРЕКВІЗИТ:** вступ до літературознавства, історія української літератури.

## **8. ЗМІСТ КУРСУ:**

Літературний процес та його категорії.

Загальне поняття про літературний процес. Історичний характер розвитку художнього письменства. Внутрішні фактори та зовнішні чинники літературного процесу (традиції та новаторство, пародіювання, наслідування, репродукція та ін.). Види художньої взаємодії (міжнаціональна, внутрішньонаціональна). Основні категорії літературного процесу: літературна епоха, літературний напрям, творчий метод, літературна течія, літературна школа.

Складові літературного процесу (художній дискурс, теоретико-літературний сегмент, літературно-наукова критика, видавнича сфера). Антологізація літературних явищ як факт літературного процесу сьогодення. Поняття «літературний процес» у сучасному науковому дискурсі: дискусійні моменти, нові вектори трактування.

Загальні тенденції українського літературного процесу к. ХХ – поч. ХХІ ст.

Культурно-історичні передумови розвитку сучасного літературного процесу. Міждисциплінарний контекст сучасної літератури: національний та світовий вимір. Пошук нових естетичних способів моделювання та зображення дійсності. Стильова поліфонія, синтез традиційного та постмодерного художніх дискурсів. Пошуки нових форм і структур творчості. Відмежування літератури від ідеологічного простору. Функціонування різних естетичних практик сучасних письменників. Гостра постановка проблем вибору, повноцінного існування нації та свободи індивідуальності. Піднесення ролі українського слова в розвитку нації, входження у світовий контекст.

Постмодернізм в українській літературі кінця ХХ ст., його специфічні риси: інтертекстуальність, іронічність, еkleктизм, елітарність, масовість, мовна стилізація, карнавальність, театралізація тощо. Дискусії в українському літературознавстві навколо постмодернізму загалом та його національного модулю зосібна.

Літературні дискусії к. ХХ– поч. ХХІ ст.: перебіг, естетичні наслідки. Літературні школи та групи порубіжжя ХХ – ХХІ ст. Проблема літературних генерацій в українському письменстві останніх десятиліть. Альтернативні письменницькі об'єднання, їх естетичні платформи, творчі здобутки/прорахунки. Сучасні літературно-мистецькі альманахи, часописи.

Прикметні тенденції сучасної літератури: антропологічний вектор відображення буття й осягнення місця людини в ньому; домінування онтологічних універсалій та екзистенційних характеристик особистості у творах сучасних письменників; модернізована версія міфологізму, театралізація дійсності як засіб розбудови нової художньої реальності. Естетичний вимір історіософської проблематики в постмодерністському дискурсі. Активізація художньої біографістики. Література сьогодення перед викликом масової культури. Сучасна українська література в межах колоніального та постколоніального просторів.

#### Жанрово-стильовий ландшафт сучасної української літератури.

Синкретизм художньо-стильових течій у сучасній літературі. Традиційна стилістика і модерне письмо. Межові стильові явища в усіх жанрових різновидах літератури останніх десятиліть.

Поетичний дискурс у сучасній українській літературі. Нові естетичні виміри поезії шістдесятників (Д. Павличко, Б. Олійник, І. Драч). Нові якості творчості Л. Костенко: філософське осягнення часу в збірці «Річка Геракліта»; міфологічність збірки «Мадонна перехресть»; естетичний вимір художньої історіософії в романі «Берестечко».

Повернення поезії постшістдесятників (80–90-ті рр.) у річище світоглядно-естетичної плюральності. Вивільнення з-під влади соціально-історичного детермінізму представників «київської школи» (В. Кордун, М. Воробйов, М. Григорів, В. Голобородько). Переміщення проблематики віршів у позачасові онтологічні, етичні та суто естетичні сфери. Орієнтація на асоціативний вільний вірш.

Міфопоетична модель світу в ліриці вісімдесятників (В. Голобородько, В. Герасим'юк). Інтелектуальні медитації інакомислення І. Римарука. Класична стилістика поета. Синтез традиції та модерну в поезії І. Малковича. Своєрідність езотеричного умовно-асоціативного письма поета, тяжіння до притчевості й алегорії.

Постмодерністські акценти української поезії 80-90-х рр. (гротеск, епатаж, художній абсурд). Естетичні стратегії літературних груп: «Бу-Ба-Бу», «ЛуГоСад», «Пропала грамота».

Поетична творчість «дев'яностиків» (І. Андрусак, С. Процюк, І. Ципердюк та ін.). Риси постмодернізму в авторському тексті С. Жадана. Художні моделі топосу міста у творчості П. Вольвача. Неканонічна традиційність поета. «Жіноча поезія» 80-90-х рр. ХХ ст: ідейний зміст, художні особливості, представники (Н. Білоцерківець, О. Пахльовська, М. Кіяновська та ін.).

Знакові художні явища української поезії останнього десятиліття. Жанрово-тематичний спектр: історіософські візії у творчості Л. Горлача, синтез ліричного й епічного начала у збірці «Знак розбитого ярма»; закарпатський ареал художньої картини світу лірики П. Мідянки (зб. «Луйтра в небо»); експериментальна поезія Ю. Буряка (зб. «Не мертве море»); віталістичний пафос воєнного дискурсу в ліриці Б. Гуменюка (збірка «Вірші з війни»);

Революція гідності та подвиг Небесної сотні в художньому осмисленні українських поетів (А. Багряна, А. Дмитрук, М. Савка та ін.).

Типи дискурсів у сучасній українській прозі. Реалістична і романтична моделі постмодерного синтезу батьківсько-материнського коду. Неонародництво та неопозитивізм як засади творчості прозаїків старшого покоління (Ю. Мушкетик, Р. Іваничук, В. Дрозд, П. Загребельний та ін.).

Літературні школи у сучасній прозі: київсько-житомирська (Вал. Шевчук, В. Медвідь, Є. Пашковський) та галицько-станіславська (Ю. Андрухович, Ю. Винничук, Ю. Іздрик). Поєднання фантастичних, демонологічних, необарокових, постмодерністських рис у творчості Вал. Шевчука. Наративне поле прозопису Ю. Андруховича, карнавальна модель авторської картини світу. Біблійна притчевість романів Є. Пашковського, есхатологічно-іронічний дискурс у творчості письменника. Поетика неотрадиціоналізму в прозі В. Медвідя, авторський варіант стилю «потoku свідомості». Проблема екзистенційного вакууму в сучасній українській малій прозі. Елітарне письмо О. Забужко. Естетична концепція «жіночої» прози порубіжжя (Є. Кононенко, Г. Тарасюк та ін.). Дискусії навколо основних засад феміністичної естетики. Концепт самотності в екзистенційній сфері сучасної прози. Естетичне дисидентство О. Лишеги. Жанрово-стильові особливості роману-біографії у творчості сучасних прозаїків (С. Процюк, М. Слабошпицький).

Тематичний спектр української прози останніх десятиліть. Тема родової пам'яті в романі «Епізодична пам'ять» Л. Голоти. Глоризація національної історії в романі «Чорний Ворон» В. Шкляра. Екзистенційна проблематика роману «Музей покинутих секретів» О. Забужко. Роман Г. Пагутяк «Слуга з Добромиля»: ірраціональний вимір тексту. Тема духовного збагачення особистості в романі «Криничар» М. Дочинця. Трагічна домінанта роману «Солодка Даруся» М. Матіос. Проблема обездуховлення нації та людства в романі «Записки українського самашедшого» Л. Костенко. Роман «Час смертохристів» Ю. Щербака як текст-пересторога; ознаки гротескно-притчевого письма. Тема апокаліптичних візій у прозі про сучасну війну Л. Пономаренко (кн. «Нехворощ») та Г. Вдовиченко (роман «Маріупольський процес»).

*Сучасна українська драматургія і театр як «діагностична модель суспільства»* (О. Бондарева). Тенденції розвитку сучасної драматургії: тематична багатоплановість, риси посмодернізму, драми абсурду. Ідеї, конфлікти, характери в новітній українській драматургії. Жанри сучасної драматургії: трагікомедія, трагедія, історична драма, драматична поема, містерія та ін.

Театр авангарду к. 80-х – поч. 90-х рр. (А. Жолдак, Б. Озеров). Неприйняття традиційних норм, своєрідна втеча від реальності, апокаліптичне мислення драматургів. Експериментальна драматургія А. Дяченка (парадоксальність сюжету, динамічна інтрига). Традиція «театру в театрі» як засіб моделювання світу у творчості сучасних письменників. Людина та світ у драматичних творах Я. Стельмаха та О. Ірванця. Проблема вибору в п'єсах А. Вишневецького, О. Погребінської, О. Росича. «Паралельний» світ у

драматичних творах Неди Нежданої (збірка «Провокація іншості»). Акцентація експерименту в драматургії А. Крима, новий контекст у трактуванні письменником світових образів та сюжетів.

#### Еміграційний дискурс у літературному процесі останніх десятиліть.

Сучасна еміграційна література: стилі, покоління, творчі індивідуальності. Нерепрезентантні лірика репрезентантів «ню-йоркської групи»: універсальний художній світ Богдана Рубчака; деструкція усталеного в ліричному наративі Богдана Бойчука; екзистенційна проблематика в поезії Юрія Тарнавського. Герметизація тексту Емми Андіївської: сюрреалістичний код поезики: мистецьке інобуття в сонетарії поетеси; експериментальна проза письменниці. Виміри сакрального в різножанровій творчості Віри Вовк: сакральне у просторі художньої реальності (домінантні образи й мотиви); жанрово-стильова репрезентація поезики сакрального; об'єктивація сакрального в мові прозових і поетичних творів письменниці. Творчі дебюти сучасних еміграційних авторів. Еміграційний текст у сучасному науковому дискурсі.

#### **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Агеєва В. П. Жіночий простір : феміністичний дискурс українського модернізму : [монографія] / В. П. Агеєва. – К. : Факт, 2003. – 320 с.
2. Анісімова Н. П. На зламі культурних епох: поезія покоління 80-х років ХХ ст. у системі пізнього українського модернізму : [монографія] / Н. П. Анісімова; Бердян. держ. пед. ун-т, Ін-т філол. та соц. комунікацій. – Бердянськ : Ткачук О. В., 2012. – 526 с.
3. Астаф'єв О. Г. Образ і знак : Українська емігрантська поезія у структурно-семіотичній перспективі : [монографія] / О. Г. Астаф'єв. – К. : Наукова думка, 2000. – 268 с.
4. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті : поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання [монографія] / О. Є. Бондарева. – К. : Четверта хвиля, 2006. – 510 с.
5. Галета О. Від антології до онтології: антологія як спосіб репрезентації української літератури кінця ХІХ- початку ХХІ століття : [монографія] / О. Галета. – К. : Смолоскип, 2015. – 640 с.
6. Гундорова Т. І. Український літературний постмодерн / Т. І. Гундорова; Ред. Богдана Матіяш. – К. : Критика, 2005. – 264 с.
7. Констанкевич І. М. Сучасна українська література : стилі, покоління, творчі індивідуальності : [навчальний посібник] / І. М. Констанкевич, В. Г. Сірук. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 328 с.
8. Саєнко В. П. Сучасна українська література : [компендіум] / В. П. Саєнко. – Одеса : Астропринт, 2014. – 352 с.
9. Сучасна українська література кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. / Упорядкував, текстів, передм., підготовка навч.-метод. матеріалів І. М. Андрусяка. – К. : Школа, 2006. – 464 с.
10. Українська діаспора : літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.

11. Українська літературна критика ХХ століття : Антологія : у 2-х т. – К. : Наукова думка, 2015. – Т. 1. – 717 с.
  12. У пошуку театру : Антологія молоді драматургії / упоряд. Н. Мірошниченко. – К. : Смолоскип, 2003. – 545 с.
  13. Філоненко С. О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : [монографія] / С. О. Філоненко. – Донецьк : ЛАНДОН–ХХІ, 2011. – 432 с.
  14. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза : Постмодерний період: [навчальний аосібник] / Р. Б. Харчук. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 248 с.
  15. Юрчук О. О. У тіні імперії : Українська література у світлі постколоніальної теорії : [монографія] / О. О. Юрчук. – К. : ВЦ «Академія», 2013. – 224 с.
- 10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:**  
лекції, семінарські заняття, самостійна робота.
- 11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

### Порівняльне літературознавство

1. КОД: ВБ 1.2.
2. РІК НАВЧАННЯ: перший
3. СЕМЕСТР: 2
4. ЛЕКТОР: проф. Шевчук Т. С.
5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:

#### Загальні компетентності:

володіння основами зіставної історії і теорії національної та світової літератури; інтердисциплінарними концепціями методології гуманітарних і суспільних наук та вміння користуватися їх методами; здатність виявляти новаторські тенденції та досягнення національної літературно-критичної думки в часовому, культурному і суспільно-політичному контексті; спроможність кваліфіковано послуговуватись ресурсами сучасної методології та методики типологічного аналізу літературних явищ (окремих художніх текстів) у процесі засвоєння комплексу гуманітарних дисциплін.

#### Фахові компетентності:

здатність здійснювати різні підходи до оцінки художніх явищ (окремих творів) крізь призму контактено-генетичних зв'язків і типологічних паралелей; здатність інтерпретувати літературний текст контекстуально як завершену естетичну цілісність на рівні порівняльної поезики з урахуванням її багаторівневої структури; спроможність аналізувати на фаховому рівні художні переклади з позиції їх конгеніальності; провадити літературні дискусії компаративно-проблемного характеру; здатність доцільно використовувати довідкову літературу з компаративістики в процесі зіставлення аналогічних художніх тенденцій (мотиви, образи, сюжети, жанри) у різних літературах з метою виявлення та увиразнення їх ідентичності й унікальності; здатність користуватися знаннями зіставного історико-культурного та літературного контексту в процесі філологічної освіти в різних типах навчальних закладів; спроможність створювати усні та письмові есе компаративно-проблемного характеру; володіти достатньою підготовкою для проведення науково-дослідницької роботи в галузі компаративних студій.



## **6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

*Завдання вивчення дисципліни:*

сформувати у студентів уявлення про світовий літературний процес як систему національних літератур у їх мистецькій унікальності; поглибити пізнання національного письменства в міжлітературних контекстах крізь призму генетичних, контактних, типологічних, інтертекстуальних підходів та імагологічних студій.

*У результаті вивчення модуля студент повинен знати:*

найвагоміші досягнення у сфері порівняльного літературознавства на синхронному та діахронному рівнях; теорію і методологію дослідження генетично-контактних зв'язків між літературами різних народів різних епох; засадничі принципи порівняльного вивчення літератур у зв'язках з іншими мистецтвами й гуманітарними науками; рівні порівняльно-типологічного вивчення літературних явищ; структуру порівняльної поетики; сутність імагології (етноімагології) як галузі компаративістики; форми та механізми міжлітературного процесу; різновиди та особливості типологічних сходжень; теорію і практику художнього перекладу; сучасні методології порівняльного літературознавства;

*вміти:*

використовувати ресурси сучасної методології та методики компаративного аналізу літератури; застосовувати різні підходи до порівняльно-типологічного дослідження літературних явищ, окремих художніх творів; компетентно оцінювати літературні явища крізь призму контактної-генетичних зв'язків і типологічних паралелей; аналізувати твори художньої літератури з позицій ідейно-естетичної цілісності на рівні порівняльної поетики як багаторівневої структури; здійснювати класифікацію форм міжлітературного процесу; проводити порівняльні студії різних рівнів, аналізувати й зіставляти художні твори та явища всього жанро-видового спектру; визначати конкретно-національний ракурс імагологічних студій; аналізувати художні переклади за критеріями адекватності/неадекватності та з позиції їх конгеніальності; створювати есе компаративно-проблемного характеру; вільно користуватися довідковою літературою з проблем порівняльного літературознавства.

**7. ПРЕРЕКВІЗИТ:** вступ до літературознавства, теорія літератури, історія української літератури, історія світової літератури.

## **8. ЗМІСТ КУРСУ:**

Порівняльне літературознавство як наука.

Предмет і завдання порівняльного літературознавства. Структура компаративістики. Статус порівняльного літературознавства в системі гуманітарних дисциплін. Міждисциплінарні підходи до літератури та її контекстів. Взаємини із суміжними галузями. Еволюційні етапи порівняльного літературознавства: національна і світова практика. Літературна компаративістика на сучасному етапі.

Рівні компаративістики.

Порівняльно-типологічний підхід до аналізу літературних явищ. Синхроністична та діахроністична типологія. Генетично-контактні зв'язки в літературі, діапазон і механізм дії. Тематологічні зіставлення. Компаративна генологія. Рівень літературних стилів і напрямів. Концепція інтертекстуальності у структурі порівняльного літературознавства. Типи міжтекстової взаємодії. Форми інтертекстуальності. Художні переклад як форма міжлітературних взаємин. Історичні види і форми перекладу. Конгеніальність художнього перекладу.

Літературна етноімагологія. Українська література у світовому контексті. Проблема національного характеру і національного образу світу. Національні стереотипи в дискурсивному освітленні. Національні образи народів у рецепції інших етносів та регіонів. Україна в рецепції Заходу і Сходу.

#### Наукові школи в літературній компаративістиці.

Французька літературна компаративістика в європейському континуумі. Школа американської компаративістики: генеза, історія, характеристика. Панорама німецькомовного порівняльного літературознавства. Російське порівняльне літературознавство: традиції, сучасний стан. Польська компаративістика: проблеми історії та теорії. Інші школи компаративістики.

#### Порівняльне літературознавство в Україні: генеза, еволюція, становлення, сучасний етап.

Початковий методологічний етап українського порівняльного літературознавства (М. Драгоманов, І. Франко, М. Сумцов, М. Дашкевич). Порівняльні студії неокласиків. Засадниче значення компаративних студій Д. Чижевського. Українська компаративістика другої половини ХХ – початку ХХІ століття (Г. Вервес, Д. Наливайко, Р. Гром'як, І. Папуша, Є. Нахлік та ін.). Стан і тенденції порівняльних студій у сучасній Україні. Наукові центри компаративістики..

### **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Будний В. В., Ільницький М. М. Порівняльне літературознавство : [підручник] / В. В. Будний, М. М. Ільницький. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська акамеція», 2008. – 430 с.
2. Гурдуз А. І. Літературна компаративістика : [навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / А. І. Гурдуз. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. – 72 с.
3. Дюришин Д. Теория сравнительного изучения литературы [пер. со словац. И. А. Богдановой; предисл. Ю. В. Богданова] / Д. Дюришин. – М. : Прогресс, 1979. – 320 с.
4. Жирмунский В. М. Сравнительное литературоведение. Восток и Запад / В. М. Жирмунский. – Л. : Наука, 1979. – 495 с.
5. Кшевецький В. С. Порівняльне літературознавство : Навчально-методичний посібник. Видання друге, доповнене / В. С. Кшевецький. – Кам'янець-Подільський : ПП Зволейко Д. Г., 2012. – 140 с.

6. Література. Теорія. Методологія [пер. польськ. С. Яковенка; упорядкув. і наук. ред. Д. Уліцької]. – 2-ге вид. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 543 с.

7. Літературознавча компаративістика : навчальний посібник / Ред. Р.Т. Гром'як., упоряд. : Р.Т. Гром'як, І. В. Папуша. – Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТДПУ, 2002. – 331 с.

8. Наливайко Д. С. Теорія літератури й компаративістика / Д. С. Наливайко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 347 с.

9. Національні варіанти літературної компаративістики / Національна академія наук України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка; Д. С. Наливайко, Т. Н. Денисова, О. В. Дубініна та ін. – К. : Видавничий дім «Стилос», 2009. – 750 с.

10. Сучасна літературна компаративістика : стратегії і методи : [антологія] / За заг. ред. Д. С. Наливайка. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 487 с.

**10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:** лекції, самостійна робота.

**11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

## **Дисидентський дискурс в українському літературному процесі ХХ століття**

**1. КОД:** ВБ 1.3.

**2. РІК НАВЧАННЯ:** перший

**3. СЕМЕСТР:** 2

**4. ЛЕКТОР:** проф. Райбедюк Г. Б.

**5. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:**

### **Загальні компетентності:**

здатність ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень історико-літературних явищ; уміння провадити комплексні наукові дослідження на основі знань історії України, філософії, художньої літератури та літературознавства; спроможність розмежовувати ідеологічний та естетичний дискурси, узагальнювати інформацію про нові тенденції у вивченні художньо-мистецьких явищ конкретної літературної та суспільно-історичної доби.

### **Фахові компетентності:**

уміння синтезувати знання історії України, філософії, психології та художньої літератури в процесі комплексного вивчення мистецьких явищ;

здатність виявляти найпримітніші факти інакодумства в українському історико-літературному процесі другої половини ХХ століття; здатність здобувати нові знання про громадську і творчу діяльність українських поетів-дисидентів на основі мемуарних та архівних джерел, юридичних документів; мати навички кваліфікованого аналізу текстів дисидентів (художніх, наукових і публіцистичних) у межах індивідуальної естетики та загального літературно-мистецького і суспільно-політичного контексту; давати об'єктивну оцінку та

обґрунтовані коментарі дисидентському явищу та його висвітленню в науковому дискурсі.

## **6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

*Завдання вивчення дисципліни:*

висвітлити комплекс теоретичних та історико-літературних проблем, пов'язаних із творчістю українських поетів-дисидентів (І. Світличного, В. Стуса, І. Калинця, Т. Мельничука, С. Сапеляка); сформулювати розуміння естетичної природи дисидентського тексту.

*У результаті вивчення модуля студент повинен*

**знати:**

суспільно-історичні та культурно-мистецькі передумови виникнення дисидентського руху в Україні; основні тенденції літературного процесу другої половини ХХ ст.; філософію та психологію інакодумства; національні та європейські засади формування дисидентського типу свідомості; джерела естетики і поезики дисидентів; особливості індивідуального стилю кожного з поетів-дисидентів; художні тексти (вірші та переклади), публіцистичні та мемуарні твори, наукові студії репрезентантів дисидентського кола митців; місце літературного дисидентства в національному громадському та культурно-мистецькому ландшафті 1960–80-х рр.;

**вміти:**

визначати історичні передумови виникнення дисидентського руху в Україні; виявити найважливіші факти інакодумства в літературному процесі другої половини ХХ століття; виокремити складові дисидентського дискурсу, визначити його етичні та естетичні виміри; розкрити сутність літературного дисидентства як політичного явища та феномену мистецтва слова; проаналізувати джерела естетики і поезики дисидентів; з'ясувати особливості індивідуальної мистецької манери кожного з репрезентантів дисидентського покоління; розкрити досягнення дисидентів у всіх сферах їх діяльності (публіцистичні виступи та правозахисні дії, художня творчість, наукові студії); узагальнити спостереження та висновки дослідників щодо явища літературного дисидентства, його місця та ролі в національному культурно-мистецькому процесі другої половини ХХ століття.

**7. ПРЕРЕКВІЗИТ:** історія української літератури ХХ століття, історія України, філософія, психологія.

## **8. ЗМІСТ КУРСУ:**

Становлення дисидентського дискурсу в межах шістдесятництва.

Місце і роль шістдесятників у процесі лібералізації духовного життя в Україні. Шістдесятництво у літературознавчій та історичній термінології. Соціально-історичні передумови виникнення шістдесятництва. Духовні витoki шістдесятництва. Діалог із Т. Шевченком. Шістдесятництво як соціально-психологічний і художній тип свідомості. Світоглядно-естетичні ідеї шістдесятників. Правдoборче кредo шістдесятників. Індивідуалізм і соборність в естетичній концепції шістдесятників. Стилeвий портрет шістдесятництва. Романтичні домінанти лірики. Громадянський пафос як універсальна якість художньої творчості шістдесятників. Національний код лірики шістдесятників.

Гуманістичний дискурс у творчості шістдесятників. Шістдесятництво як предтеча дисидентського руху. Етичні полюси шістдесятництва. Дисидентська гілка.

Інтелектуальний нонконформізм в Україні в 60-70-х рр. ХХ ст.: історико-літературний аспект.

Формування нонконформістської позиції в середовищі творчої інтелігенції. Офіційні (державні) форми нейтралізації бунтівливого мислення шістдесятників. Державна політика в галузі літератури як чинник нонконформізму. Протистояння та «пряmostояння» (В. Стус) шістдесятників-інакодумців. Резонансні розправи з непокірними шістдесятниками. Рух опору в Україні. Перший колективний виступ дисидентів. Інтелектуальний нонконформізм в Україні в 60-70-х рр. ХХ ст.: культурно-історичний аспект. Перший «покіс» інакодумців, його наслідки. «Генеральний погром» нонконформістів. Український самвидав як альтернативна складова літературного процесу 1960–70-х рр. Українська Гельсінська спілка в русі опору інакодумців. Місце і роль ПЕН-клубу в боротьбі за свободу слова.

Літературне дисидентство як феномен політики й феномен мистецтва слова.

Українське дисидентство: суспільно-політична позиція й літературна концепція. Філософський автопортрет дисидентства. Християнсько-екзистенційне окреслення етики в'язнів сумління. Джерела естетичної концепції дисидентів. Суспільний протест як одна із складових естетичного та етичного кодексу дисидентів. Пафос стоїцизму як філософська основа творчості. Параметри художнього світу дисидентів. Антропологічний вимір дисидентського тексту. Дисидентська поезія в інтерпретаційній парадигмі сучасного літературознавства. Наукова правочинність дефініції «літературне дисидентство»: дискусійність проблеми.

Художня творчість поетів-дисидентів: модули індивідуальної репрезентації.

*Іван Світличний.* Естетичні пріоритети І. Світличного. Культурологічна парадигма художньої творчості. Інтертекстуальне поле лірики. Екзистенційний вимір авторського тексту. Антропологічні домінанти художньої аксіології І. Світличного.

*Василь Стус.* Автентичність буття як прояв самототожності В. Стуса. Морально-етична та екзистенційно-національна проблематика в художній творчості поета. Метафізична складова індивідуального художнього мислення. Образна сфера та мотивна структура поезії В. Стуса. Інтертекстуальне прочитання художньої творчості митця. Свобода як фундаментальний екзистенціал літературної присутності. Самота як духовний код художньої свідомості В. Стуса. Аспекти модерного стилю В. Стуса. Індивідуальна версія сюрреалізму. Формальні аспекти поетики.

*Ігор Калинець.* Національний Космо-Психо-Логос в естетичній системі І. Калинця. Фольклорно-міфологічна закоріненість лірики. Язичницько-християнський синкретизм як основа поетичного моделювання світу в художній творчості поета. Маркери етнічного міфосвіту І. Калинця. Формально-змістові

виміри в'язничної поезії І. Калинця. Бароковий дискурс у художній творчості митця. Жанрово-строфічні доміанти в поетичному доробку І. Калинця.

*Микола Руденко.* Вхідження М. Руденка в літературний процес. Кон'юнктурність поезії 40-50-х років. Відмежування від влади. «Прозріння» поета і трансформація художньої образності творів. Синтез публіцистичного, філософського та ліричного начал у поезії М. Руденка. Мотивна структура в'язничної лірики. Космізм художнього мислення М. Руденка. Авторська модель світу. Жанрова матриця поезії М. Руденка. Емоційно-інтонаційна палітра лірики, індивідуальні ресурси поетики.

*Тарас Мельничук.* Містичні колізії життєвої і творчої біографії Т. Мельничука. Синтез кодів різних горизонтів сприйняття життя в художній творчості поета. Усепроникність національного духу в авторському тексті. Міфологічні основи художнього мислення поета. Творчість Т. Мельничука в контексті українського есхатологічного міфу Фольклорна традиція та авторське «Я» в поезії Т. Мельничука. Модерністська концепція традиційних образів у ліриці поета. Формальні аспекти індивідуальної мистецької манери Т. Мельничука.

*Степан Сапеляк.* Знакова система національного простору в ліриці С. Сапеляка. Громадянська риторика тексту. Синтез релігійної філософії та агіографічної літературної традиції у творчій практиці митця. Поезія С. Сапеляка: біблійна генеза й авторський текст. Маркери сакрального поля лірики. Специфіка функціонування фольклорної поетики в авторському тексті митця. Модифікація параболічно-притчевих жанрів (молитва, житіє, псалом, тренос) у художній творчості С. Сапеляка як маркер індивідуального стилю.

## **9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

1. Баран В. К. Україна 1950 – 1960-х рр. : еволюція тоталітарної системи / В. К. Баран. – Львів : Ін-т. українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1996. – 448 с.
2. Захаров Б. Є. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956-1987) / Б. Є. Захаров. – Харків : Фоліо, 2003. – 144 с.
3. Історія української літератури ХХ століття : [підручник] : у 2 кн. / За ред. В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1998. – Кн. 2. – 456 с.
4. Касьянов Г. В. Незгодні : українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х років / Г. В. Касьянов. – К. : Либідь, 1995. – 224 с.
5. Петровський В. В., Радченко Л. О., Семененко В. І. Історія України : неупереджений погляд : Факти. Міфи. Коментарі / В. В. Петровський, Л. О. Радченко, В. І. Семененко. – Харків : ВД «Школа», 2007. – 529 с.
6. Райбедюк Г. Б. Вивчення творчості українських поетів-дисидентів : [навчально-методичний посібник] / Г. Б. Райбедюк. – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2012. – 540 с.
7. Райбедюк Г. Б. Творчість українських поетів-дисидентів [навчальний посібник] : у 2 ч. / Г. Б. Райбедюк. – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2006. – Ч. 1. – 132 с.
8. Райбедюк Г. Б. Творчість українських поетів-дисидентів [навчальний посібник] : у 2 ч. / Г. Б. Райбедюк. – Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2006. – Ч. 2. – 145 с.

9. Райбедюк Г. Б. Діалог художніх свідомостей : дисиденти-неокласики : [збірник статей] / Г. Б. Райбедюк. – Ізмаїл : СМІЛ, 2011. – 307 с.
10. Рарицький О. А. Партитура тексту і духу (Художньо-документальна проза українських шістдесятників) / О. А. Рарицький. – К. : Смолоскип, 2016. – 448 с.

## **10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:**

лекції, самостійна робота.

## **11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.

### **Історія українського літературознавства**

1. **КОД:** ВБ 1.4
2. **РІК НАВЧАННЯ:** перший
3. **СЕМЕСТР:** 2
4. **ЛЕКТОР:** доц. Томчук О. Ф.
5. **КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ЗДОБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ:**

#### **Загальні компетентності:**

здатність розуміти предметну галузь та специфіку філологічного фаху; здатність самостійно набувати нові знання та засвоювати інтердисциплінарні концепції різноманітних методологій гуманітарних наук; уміння користуватися їх методами в процесі навчальної та науково-дослідницької діяльності у філологічній царині.

#### **Фахові компетентності:**

здатність оперувати базовими знаннями з історії українського літературознавства в процесі опанування філологічних дисциплін; спроможність доцільно використовувати літературно-критичний матеріал за відповідними періодами розвитку української літературознавчої науки в контексті надбань світового літературознавства; здатність формувати цілісне розуміння історичного розвитку і сучасних тенденцій літературознавства; спроможність заглиблюватись у методологію літературознавства у зв'язку з теорією інтерпретації художнього тексту (явища); здатність формувати власний погляд на проблеми сучасної української літератури та літературознавства; здатність провадити науково-дослідницьку діяльність в колі проблематики історії українського літературознавства.

## **6. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:**

*Завдання дисципліни:* розкрити специфіку та основні закономірності розвитку українського літературознавства; ознайомити студентів із кращими зразками різних літературознавчих жанрів, із стильовими особливостями творчості регламентованих програмою вчених-літературознавців; сформувати розуміння національної ідентичності, гуманістичної спрямованості та естетичної природи оцінки художніх явищ репрезентантами літературознавчої науки України.

*У результаті вивчення модуля студент повинен знати:*

предмет і структуру літературознавства, зв'язок з іншими гуманітарними дисциплінами; специфіку науки про літературу; методологію літературознавчих досліджень; основні аспекти і принципи вивчення літературних феноменів; різні підходи щодо періодизації історії українського літературознавства; історіографію літературознавства, генезу його становлення; основні етапи розвитку давнього і класичного літературознавства; загальні тенденції розвитку літературознавства у XIX-XX ст.; становлення і нищення шкіл та напрямів у літературознавстві 20-30-рр. XX ст.; здобутки та прорахунки українського еміграційного літературознавства; основні літературознавчі академічні школи XIX-XX ст.; сучасне літературознавство в його методологічному розмаїтті, зв'язок зі світовою наукою про літературу;

*вміти:*

з'ясувати предмет і структуру літературознавства як філологічної науки; ідентифікувати особливості розвитку українського літературознавства в контексті світового; залучати науково-теоретичну інформацію з літературознавства до осмислення явищ художньої літератури в конкретний період її розвитку; володіти науково-понятійним інструментарієм літературознавства, застосовувати на практиці методологію літературознавчих досліджень; формувати власну візію сутності та завдань літературознавства на певному етапі його еволюції, становлення та розвитку; формувати власний погляд на проблеми сучасної української літератури та літературознавства.

**7. Пререквізит:** вступ до літературознавства, історія української літературної критики, історія української літератури.

## **8. Зміст курсу:**

Детальна характеристика сутності галузей (основних і додаткових) літературознавства; з'ясування типодиференційних особливостей розвитку українського літературознавства; встановлення зв'язку українського літературознавства зі світовою наукою про літературу; розрізнення кількісних (часових) та якісних (методологічних) періодів розвитку літературознавства; характеристика сутності етапів становлення науки про літературу; вирізнення головних ідей та концепцій літературознавства кожного з його репрезентантів; аналіз знакових праць із українського літературознавства, уведення їх у контекст світового літературознавства.

Предмет і методи літературознавства. Зв'язок з іншими гуманітарними науками. Періодизація. Критерії періодизації (часовий, методологічний). Особливості розвитку українського літературознавства і зв'язок зі світовою наукою про літературу.

«Еволюційні етапи українського літературознавства». Давній період українського літературознавства. Історична, психологічна та філологічна школи у фокусі перманентного розвитку. Розмаїття методологічних концепцій літературознавства на початку XX ст. «Репресоване» літературознавство. Дискурс модерного / постмодерного літературознавства. Плюралізм сучасних методологій у науці про літературу.

## **9. Рекомендована література**



1. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 1996. – 633 с.
2. Гординський Я. Літературна критика підсоветської України / Я. Гординський. – К.: Дніпро, 1985. – 145 с.
3. Гром'як Р. Т. Історія української літературної критики / Р. Т. Гром'як. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1999. – 226 с.
4. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / Упор. Н. Шумило. – К.: Основи, 1998. – 658 с.
5. Літературознавча енциклопедія: У двох томах / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1. – 608 с.
6. Літературознавча енциклопедія: У двох томах / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – Т. 2. – 624 с.
7. Літературознавчий словник-довідник. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
8. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства і критики / М. К. Наєнко. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 520 с.
9. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства: Підручник / М. К. Наєнко. – К.: ВЦ «Академія», 2001. – 360 с.
10. Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Д. Павличко. – К.: Либідь, 1999. – 357 с.

**10. ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ:**

лекції, самостійна робота.

**11. МОВА НАВЧАННЯ:** українська.